

Lukemisen ja kirjoittamisen arviointimenetelmiä

Riikka Heikkilä ja Jenni Puttonen

Arviointimenetelmien käyttö

Tähän dokumenttiin on koottu lukemisen ja kirjoittamisen osataitoihin tai niiden taustataitoihin keskittyviä arviointimenetelmiä. Arviointi on keskeinen osa tuen suunnittelua sen eri vaiheissa. Ensimmäinen vaihe on yleensä **tuen tarpeen tunnistaminen**, johon onkin melko kattavasti välineitä tarjolla eri ikäisille. Nämä tehtävät ovat usein ryhmätehtäviä, joilla saadaan karkea kuva taitojen tasosta suhteessa ikäryhmään.

Jos lapsi tai nuori menestyy ikätasoaan heikommin ryhmätehtävissä, **taitoa on hyvä kartoittaa** tarkemmin yksilötehtävillä, jotta saadaan selville, mitkä osataidot oppija hallitsee ja missä tarvitaan tukea. Taustataitojen kartoittaminen auttaa usein ymmärtämään vaikeuksien syitä. Yksilöllisen arvion perusteella tukitoimet voidaan suunnitella oppijan tarpeiden mukaisesti.

Jotta tuen vaikuttavuutta voidaan seurata, tarvitaan siihen soveltuvia arviointimenetelmiä. **Taitojen kehityksen seurantaan** tarkoitettuja välineitä on toistaiseksi melko vähän. Toisaalta seuranta varten ei tarvita normitettuja tehtäviä, koska tärkeää on kehittymisen vertaaminen oppijan aikaisempaan suoriutumiseen, ei niinkään ikätasoon. Siksi uskallamme suositella tässä koosteessa mainittuja seurannan välineitä yksilöllisen oppimisen seurantaan myös muilla ikäryhmillä kuin niillä, jotka on mainittu arviointimenetelmän yhteydessä. Seurannan välineitä voidaan kehittää myös itse. Olennaista on se, että niissä seurataan juuri sitä taitoa, jota tuetaan ja että tehtävän taso on oppijalle sopiva.

Tähän koosteeseen on valittu sellaiset luku- ja kirjoitustaitoon sekä niiden taustataitoihin kohdentuvat menetelmät, joita kirjoitushetkellä on saatavana ja joiden koostamisessa on käytetty normi- tai viiteryhmää. Mahdolliset täydennys- tai korjausehdotukset koosteeseen voi osoittaa kirjoittajille. Viiteryhmien koot vaihtelevat huomattavasti, mikä on hyvä huomioida arviointimenetelmien tuloksia tulkittaessa.

Arvioitavien taitojen lyhenteet

- T - taustataidot
- LT - lukemisen tarkkuus
- LS - lukemisen sujuvuus
- LY - luetun ymmärtäminen
- KO - oikeinkirjoittaminen
- KS - kirjoittamisen sujuvuus
- KT - tuottava kirjoittaminen

Julkaistuja arviointi- ja seurantamenetelmiä

Julkaistuja arviointi- ja seurantamenetelmiä	T	LT	LS	LY	KO	KS	KT
ESIKKO - Lapsen esikielellisen kommunikaation ja kielen ensikartoitus	X ^L						
SANASEULA - Lapsen varhaisen sanaston kehityksen seulontamenetelmä	X ^L						
Varhaisen kommunikaation ja kielen kehityksen arviointimenetelmä	X ^L						
Kettu-testi - 3-vuotiaiden puheen ja kielenkehityksen arviointimenetelmä	X ^Y						
LUKIVA - Lukivalmiuksien arviointimenetelmä 4-5-vuotiaille	X ^{L,Y}						
LukiMat - Kysymyslaatikko lukemiseen liittyvien valmiuksien arvioimiseksi	X ^L						
Fonologiatesti - Lapsen äänteellisen kehityksen arviointimenetelmä	X ^Y						
Kissatarina - Lapsen kerrontataitojen arviointimenetelmä	X ^Y						
Pragma-testi - Sosiaalisen ja pragmaattisen kielen ymmärtämisen testi	X ^Y						
Lausetesti	X ^Y						
Nopean sarjallisen nimeämisen testi	X ^Y						
LukiMat - Oppimisen arviointi: Lukemisen ja kirjoittamisen tuen tarpeen tunnistamisen välineet 1. luokalle	X ^R	X ^{R,Y}	X ^R		X ^R		
LukiMat - Oppimisen arviointi: Lukemisen ja kirjoittamisen tuen tarpeen tunnistamisen välineet 2. luokalle			X ^{R,Y}		X ^R		
LukiMat - Oppimisen arviointi: Lukemisen ja kirjoittamisen oppimisen seurannan välineet (1-2 lk, soveltuu seurantaan myös tätä ylemmille luokkatasoille)	X ^Y	X ^Y	X ^Y		X ^Y		
Ala-asteen lukutesti ALLU	X ^R	X ^R	X ^R	X ^R			
ALLU - digitaaliset luetun ymmärtämisen tehtävät				X ^R			
Armi 1. Luku- ja kirjoitustaidon arviointimateriaali 1. luokalle	X ^{R,Y,L}	X ^{R,Y}	X ^Y	X ^R	X ^{R,L}		X ^{R,L}
YTTE. Luetun ja kuullun ymmärtämisen ja lukemisen sujuvuuden arviointi	X ^Y		X ^Y	X ^{R,Y}			
Sanaketjutesti	X ^R	X ^R	X ^R				
Armi 2. Luku- ja kirjoitustaidon arviointimateriaali 2. luokalle	X ^{R,Y,L}		X ^Y	X ^R	X ^{R,Y,L}		
Lukuseula			X ^R	X ^R			
YKÄ - Luku- ja kirjoitustaidon arviointimenetelmä yläkouluun			X ^{R,Y}	X ^R	X ^R		
Yläkoulun Digilukiseula (arvioitu valmistumisajankohta syksy 2021)	X ^L	X ^R	X ^R	X ^R	X ^R		
Lukivaikeuksien seulontamenetelmä nuorille ja aikuisille		X ^R	X ^R	X ^R	X ^R		
DigiLukiseula - digitaalinen luku- ja kirjoitustaidon arviointimenetelmä nuorille ja aikuisille	X ^L	X ^R	X ^R	X ^R	X ^R		
Lukemisen ja kirjoittamisen taitojen yksilötestistö nuorille ja aikuisille			X ^Y	X ^Y		X ^Y	X ^Y
Lukemisen ja kirjoittamisen testejä (FinRA ry)	X ^{R,Y}	X ^Y	X ^Y	X ^R	X ^R		

Yläindeksien selitteet: L = kyselylomake, R = ryhmätehtävät, Y = yksilötehtävät

[https:// oph.fi/lukiloki](https://oph.fi/lukiloki)

Kielellisten taitojen ja lukivalmiuksien arviointimenetelmiä

Arviointimenetelmä	ESIKKO – Lapsen esikielellisen kommunikaation ja kielen ensikartoitus	
Viitetiedot	Laakso, M., Eklund, K., & Poikkeus, A-M. (2011). <i>ESIKKO – Lapsen esikielellisen kommunikaation ja kielen ensikartoitus</i> . Niilo Mäki Instituutti.	
Käyttötarkoitus	Tuen tarpeen tunnistaminen ja oppimisen seuranta	
Viiteaineiston ikäryhmä	6–12 kk	
Arvioitavat taidot	T	Esikielellinen kommunikaatio ja kieli
Arviointitapa	Kyselylomake	

Arviointimenetelmä	SANASEULA – Lapsen varhaisen sanaston kehityksen seulontamenetelmä	
Viitetiedot	Stolt, S., & Vehkavuori, S. (2018). <i>SANASEULA – Lapsen varhaisen sanaston kehityksen seulontamenetelmä</i> . Niilo Mäki Instituutti.	
Käyttötarkoitus	Tuen tarpeen tunnistaminen	
Viiteaineiston ikäryhmä	6–24 kk	
Arvioitavat taidot	T	Ymmärretyn ja ilmaistun sanaston kehitys (9–18 kk) Ilmaistun sanaston kehitys (18–24 kk)
Arviointitapa	Kyselylomake	

Arviointimenetelmä	Varhaisen kommunikaation ja kielen kehityksen arviointimenetelmä	
Viitetiedot	Lyytinen, P. (1999). <i>Varhaisen kommunikaation ja kielen kehityksen arviointimenetelmä</i> . Niilo Mäki Instituutti ja Jyväskylän yliopiston lapsitutkimuskeskus.	
Käyttötarkoitus	Tuen tarpeen tunnistaminen, taidon kehityksen seuranta	
Viiteaineiston ikäryhmä	8–30 kk	
Arvioitavat taidot	T	Varhaisen kommunikaation ja sanaston kehitys, tavutusmuotojen hallinta ja ilmaisujen pituus
Arviointitapa	Kyselylomake	
Lisähuomioita	Sanaseula korvaa menetelmän.	

Arviointimenetelmä	Kettu-testi – 3-vuotiaiden puheen ja kielenkehityksen arviointimenetelmä	
Viitetiedot	Korpilahti, P. & Eilomaa, P. (2002). <i>Kettutesti. 3-vuotiaiden puheen ja kielenkehityksen arviointimenetelmä</i> . LaCo, Language & Communication Care Oy.	
Käyttötarkoitus	Taidon kartoitus	
Viiteaineiston ikäryhmä	3 v	
Arvioitavat taidot	T	nimeäminen toimintaohjeiden noudattaminen ääntäminen ja puheen ymmärrettävyys kertova puhe taivutusmuotojen hallinta värien ja lukumäärän hallinta lapsen käyttämien ilmaisujen pituus
Arviointitapa	Yksilötehtävät	

Arviointimenetelmä	LUKIVA – Lukivalmiuksien arviointimenetelmä 4–5 -vuotiaille	
Viitetiedot	Puolakanaho, A., Poikkeus, A-M, Ahonen, T., & Aro, T. (2011). <i>LUKIVA – Lukivalmiuksien arviointimenetelmä 4–5 -vuotiaille</i> . Niilo Mäki Instituutti.	
Käyttötarkoitus	Tuen tarpeen tunnistaminen	
Viiteaineiston ikäryhmä	3½–5½ v	
Arvioitavat taidot	T	Lukivaikeuden esiintyminen lähisuvussa ^L , kirjaintuntemus ^Y ja nimeämissujuvuus ^Y
Arviointitapa	^L kyselylomake, ^Y yksilötehtävä	

Arviointimenetelmä	LukiMat – Kysymyslaatikko lukemiseen liittyvien valmiuksien arvioimiseksi	
Viitetiedot	Puolakanaho, A. (2008). <i>Kysymyslaatikko lukemiseen liittyvien valmiuksien arvioimiseksi</i> . Niilo Mäki Instituutti. Saatavilla: http://www.lukimat.fi/lukeminen/tietopalvelu/arviointi/kysymyslaatikko-lapsen-kanssa-tyoskentelevalle-lukemiseen-liittyvien-valmiuksien-arvioimiseksi	
Käyttötarkoitus	Tuen tarpeen tunnistaminen	
Viiteaineiston ikäryhmä	varhaiskasvatus	
Arvioitavat taidot	T	Lukemisvalmiudet
Arviointitapa	Kysymyslomake	

Arviointimenetelmä	Fonologiatesti – Lapsen äänteellisen kehityksen arviointimenetelmä	
Viitetiedot	Kunnari, S., Savinainen-Makkonen, T., & Saaristo-Helin, K. (2012). <i>Fonologiatesti – Lapsen äänteellisen kehityksen arviointimenetelmä</i> . Niilo Mäki Instituutti.	
Käyttötarkoitus	Tuen tarpeen tunnistaminen, taidon kehityksen seuranta	
Viiteaineiston ikäryhmä	2–6 v	
Arvioitavat taidot	T	Lapsen taito tuottaa eri äänteitä ja äänteiden yhdistelmiä
Arviointitapa	Yksilötehtävät	

Arviointimenetelmä	Kissatarina – Lasten kerrontataitojen arviointimenetelmä	
Viitetiedot	Mäkinen, L. (2019). <i>Kissatarina – Lasten kerrontataitojen arviointimenetelmä</i> . Niilo Mäki Instituutti.	
Käyttötarkoitus	Taidon kartoitus	
Viiteaineiston ikäryhmä	4–8 v	
Arvioitavat taidot	T	Kertovan puheen taidot
Arviointitapa	Yksilötehtävä	

Arviointimenetelmä	Pragma-testi – Sosiaalisen ja pragmaattisen kielen ymmärtämisen testi	
Viitetiedot	Loukusa, S. (2019). <i>Pragma-testi - Sosiaalisen ja pragmaattisen kielen ymmärtämisen testi</i> . Niilo Mäki Instituutti.	
Käyttötarkoitus	Taidon kartoitus	
Viiteaineiston ikäryhmä	4–8 v	
Arvioitavat taidot	T	Tilannesidonnaisen kielenkäytön ja sosiaalisen kommunikaation ymmärtäminen
Arviointitapa	Yksilötehtävä	

Arviointimenetelmä	Lausetesti	
Viitetiedot	Korpilahti, P. (1996). <i>Lausetesti</i> . LaCo - Language & Communication Care Oy.	
Käyttötarkoitus	Taidon kartoitus	
Viiteaineiston ikäryhmä	5–8 v	
Arvioitavat taidot	T	Kuullun ymmärtäminen
Arviointitapa	Yksilötehtävät	

Arviointimenetelmä	Nopean sarjallisen nimeämisen testi	
Viitetiedot	Ahonen, T., Tuovinen, S., & Leppäsaari, T. (1999). <i>Nopean sarjallisen nimeämisen testi</i> . Niilo Mäki Instituutti ja Haukarannan koulu.	
Käyttötarkoitus	Taidon kartoitus	
Viiteaineiston ikäryhmä	6–12 v	
Arvioitavat taidot	T	Nimikkeiden sujuva mielestä hakeminen
Arviointitapa	Yksilötehtävät	

Lukemisen ja kirjoittamisen arviointimenetelmiä

Arviointimenetelmä	LukiMat – Oppimisen arviointi. Tuen tarpeen tunnistaminen, 1. lk.	
Viitetiedot	<p>Salmi, P., Eklund, K., Järvisalo, E., & Aro, M. (2011). <i>LukiMat – Oppimisen arviointi: Lukemisen ja kirjoittamisen tuen tarpeen tunnistamisen välineet 1. luokalle. Käyttäjän opas.</i></p> <p>Eklund, K., Salmi, P., Polet, J., & Aro, M. (2013). <i>LukiMat – Oppimisen arviointi: Lukemisen ja kirjoittamisen tuen tarpeen tunnistamisen välineet 1. luokalle. Tekninen opas.</i></p>	
Käyttötarkoitus	Tuen tarpeen tunnistaminen	
Viiteaineiston ikäryhmä	1. lk	
Arvioitavat taidot	T T LT LT LT KO KO KO LS KO	Alkuäänteen tunnistaminen ^R Sanan tavujen laskeminen ^R Kirjainten nimeäminen ^Y Tavujen lukeminen ^Y Tunnistava lukeminen ^R Kirjainten kirjoittaminen ^R Tavujen kirjoittaminen ^R Sanojen kirjoittaminen ^R Lukusujuvuus ^R Sanelukirjoitus ^R Lukemisen ja kirjoittamisen tarkistuslista ^L
Arviointitapa	^L kysymyslomake, ^Y yksilötehtävä, ^R ryhmätehtävä	

Arviointimenetelmä	LukiMat – Oppimisen arviointi. Tuen tarpeen tunnistaminen, 2. lk.	
Viitetiedot	<p>Salmi, P., Eklund, K., Järvisalo, E., & Aro, M. (2011). <i>LukiMat – Oppimisen arviointi: Lukemisen ja kirjoittamisen tuen tarpeen tunnistamisen välineet 2. luokalle. Käyttäjän opas.</i></p> <p>Eklund, K., Salmi, P., Polet, J., & Aro, M. (2013). <i>LukiMat – Oppimisen arviointi: Lukemisen ja kirjoittamisen tuen tarpeen tunnistamisen välineet 2. luokalle. Tekninen opas.</i></p>	
Käyttötarkoitus	Tuen tarpeen tunnistaminen	
Viiteaineiston ikäryhmä	2. lk	
Arvioitavat taidot	LS KO LS LS	Lukusujuvuus ^R Sanelukirjoitus ^R Merkityksettömien sanojen lukeminen ^Y Tekstin lukeminen ^Y
Arviointitapa	^Y yksilötehtävä, ^R ryhmätehtävä	

Viitetiedot	Salmi, P., Järvisalo, E., Eklund, K., Polet, J., & Aro, M. (2011). <i>LukiMat - Oppimisen arviointi: Lukemisen ja kirjoittamisen oppimisen seurannan välineet</i> . Käsikirja.																
Käyttötarkoitus	Taidon kehityksen seuranta																
Viiteaineiston ikäryhmä	1.-2. lk, soveltuu seurantaan myös tätä ylemmille luokkatasoille.																
Arvioitavat taidot	<table border="1"> <tr> <td>T</td> <td>Sanan jakaminen tavuiksi</td> </tr> <tr> <td>LT</td> <td>Kirjainten tunnistaminen</td> </tr> <tr> <td>LT</td> <td>Tavujen lukeminen (5 eri tavutyyppeä helpoista vaikeisiin)</td> </tr> <tr> <td>LT</td> <td>sanojen lukeminen (2- ja 3- tavuiset merkityksettömät, diftongit)</td> </tr> <tr> <td>LS</td> <td>Merkityksettömien sanojen lukeminen (2- ja 3- tavuiset)</td> </tr> <tr> <td>LS</td> <td>Tekstin lukeminen</td> </tr> <tr> <td>KO</td> <td>Tavujen kirjoittaminen (5 eri tavutyyppeä helpoista vaikeisiin)</td> </tr> <tr> <td>KO</td> <td>Sanojen kirjoittaminen (2- ja 3-tavuiset, ng-äänne, yhdyssanat, vokaalin kesto, konsonantin kesto)</td> </tr> </table>	T	Sanan jakaminen tavuiksi	LT	Kirjainten tunnistaminen	LT	Tavujen lukeminen (5 eri tavutyyppeä helpoista vaikeisiin)	LT	sanojen lukeminen (2- ja 3- tavuiset merkityksettömät, diftongit)	LS	Merkityksettömien sanojen lukeminen (2- ja 3- tavuiset)	LS	Tekstin lukeminen	KO	Tavujen kirjoittaminen (5 eri tavutyyppeä helpoista vaikeisiin)	KO	Sanojen kirjoittaminen (2- ja 3-tavuiset, ng-äänne, yhdyssanat, vokaalin kesto, konsonantin kesto)
T	Sanan jakaminen tavuiksi																
LT	Kirjainten tunnistaminen																
LT	Tavujen lukeminen (5 eri tavutyyppeä helpoista vaikeisiin)																
LT	sanojen lukeminen (2- ja 3- tavuiset merkityksettömät, diftongit)																
LS	Merkityksettömien sanojen lukeminen (2- ja 3- tavuiset)																
LS	Tekstin lukeminen																
KO	Tavujen kirjoittaminen (5 eri tavutyyppeä helpoista vaikeisiin)																
KO	Sanojen kirjoittaminen (2- ja 3-tavuiset, ng-äänne, yhdyssanat, vokaalin kesto, konsonantin kesto)																
Arviointitapa	Yksilötehtävät																

	Ala-asteen lukutesti ALLU																						
Viitetiedot	Lindeman, J. (1998). <i>Ala-asteen lukutesti ALLU</i> . Turun yliopisto, Oppimistutkimuksen keskus.																						
Käyttötarkoitus	Tuen tarpeen tunnistaminen, taitojen kartoitus ja taitojen kehittymisen seuranta																						
Viiteaineiston ikäryhmä	1.-6. lk																						
Arvioitavat taidot	<table border="1"> <tr> <td>T</td> <td>Kielellinen tietoisuus: Riimitys (1. lk)</td> </tr> <tr> <td>T</td> <td>Kielellinen tietoisuus: Tavujen yhdistäminen (1. lk)</td> </tr> <tr> <td>T</td> <td>Kielellinen tietoisuus: Tavuttaminen (1. lk)</td> </tr> <tr> <td>T</td> <td>Kielellinen tietoisuus: Alkuäänteiden tunnistaminen (1. lk)</td> </tr> <tr> <td>T</td> <td>Kielellinen tietoisuus: Kirjain-äännevastaavuus (1. lk)</td> </tr> <tr> <td>T</td> <td>Kielellinen tietoisuus: Loppuäänteen tunnistaminen (1. lk)</td> </tr> <tr> <td>LT</td> <td>Tekninen lukutaito: Kirjainten ja tavujen tunnistaminen (1. lk)</td> </tr> <tr> <td>LS</td> <td>Tekninen lukutaito: Sanantunnistus (1. lk, 4. - 6. lk.)</td> </tr> <tr> <td>LS</td> <td>Tekninen lukutaito: Väitteiden ymmärtäminen (1. lk)</td> </tr> <tr> <td>LS</td> <td>Tekninen lukutaito: Virkkeiden ymmärtäminen (1. - 3. lk)</td> </tr> <tr> <td>LY</td> <td>Luetun ymmärtäminen (1. - 6. lk)</td> </tr> </table>	T	Kielellinen tietoisuus: Riimitys (1. lk)	T	Kielellinen tietoisuus: Tavujen yhdistäminen (1. lk)	T	Kielellinen tietoisuus: Tavuttaminen (1. lk)	T	Kielellinen tietoisuus: Alkuäänteiden tunnistaminen (1. lk)	T	Kielellinen tietoisuus: Kirjain-äännevastaavuus (1. lk)	T	Kielellinen tietoisuus: Loppuäänteen tunnistaminen (1. lk)	LT	Tekninen lukutaito: Kirjainten ja tavujen tunnistaminen (1. lk)	LS	Tekninen lukutaito: Sanantunnistus (1. lk, 4. - 6. lk.)	LS	Tekninen lukutaito: Väitteiden ymmärtäminen (1. lk)	LS	Tekninen lukutaito: Virkkeiden ymmärtäminen (1. - 3. lk)	LY	Luetun ymmärtäminen (1. - 6. lk)
T	Kielellinen tietoisuus: Riimitys (1. lk)																						
T	Kielellinen tietoisuus: Tavujen yhdistäminen (1. lk)																						
T	Kielellinen tietoisuus: Tavuttaminen (1. lk)																						
T	Kielellinen tietoisuus: Alkuäänteiden tunnistaminen (1. lk)																						
T	Kielellinen tietoisuus: Kirjain-äännevastaavuus (1. lk)																						
T	Kielellinen tietoisuus: Loppuäänteen tunnistaminen (1. lk)																						
LT	Tekninen lukutaito: Kirjainten ja tavujen tunnistaminen (1. lk)																						
LS	Tekninen lukutaito: Sanantunnistus (1. lk, 4. - 6. lk.)																						
LS	Tekninen lukutaito: Väitteiden ymmärtäminen (1. lk)																						
LS	Tekninen lukutaito: Virkkeiden ymmärtäminen (1. - 3. lk)																						
LY	Luetun ymmärtäminen (1. - 6. lk)																						
Arviointitapa	Ryhmätehtävät																						

Viitetiedot	ALLU - digitaaliset luetun ymmärtämisen tehtävät 2021. Turun yliopisto, Oppimistutkimuksen keskus.
Käyttötarkoitus	Tuen tarpeen tunnistaminen, taitojen kartoitus ja taitojen kehittymisen seuranta
Viiteaineiston ikäryhmä	1.-6. lk
Arvioitavat taidot	LY Luetun ymmärtäminen (1.-6. lk)
Arviointitapa	Ryhmätehtävät

Arviointimenetelmä	Armi 1. Luku- ja kirjoitustaidon arviointimateriaali 1. luokalle.
Viitetiedot	Lerkkanen, M.-K., Poikkeus, A.-M., & Ketonen, R. (2006). <i>Armi 1. Luku- ja kirjoitustaidon arviointimateriaali 1. luokalle</i> . WSOYpro Oy.
Käyttötarkoitus	Tuen tarpeen tunnistaminen, taitojen kartoitus ja taitojen kehittymisen seuranta
Viiteaineiston ikäryhmä	1. lk
Arvioitavat taidot	<p>Osa 1: Alkukartoituksen perustehtävät</p> <p>T Peruskäsitteiden ymmärtäminen^R</p> <p>T Kuullun ymmärtäminen^R</p> <p>T Alkuäänteen tunnistaminen^R</p> <p>T Sanan tavutus^Y</p> <p>T Kirjainten nimeäminen^Y</p> <p>LT Sanalistan lukeminen^Y</p> <p>LT Lukunopeus ja lukutarkkuus^Y</p> <p>KO Kirjainten kirjoittaminen^R</p> <p>KO/KT Sanojen oikeinkirjoitus ja vapaa tuottaminen^R</p> <p>Kysely vanhemmille: Lasten kiinnostuksenkohteet ja lukutottumukset^L</p> <p>Osa 2: Alkukartoitusta täydentävät tehtävät</p> <p>T Riimien tuottaminen^Y</p> <p>T Riimien tunnistaminen^Y</p> <p>T Tavujen kokoaminen sanoiksi^Y</p> <p>T Tavuparien tunnistaminen^Y</p> <p>T Alkuäänteen nimeäminen^Y</p> <p>T Työskentelytaidot ja motivaatio^L</p> <p>T Tarkkaavaisuus^L</p> <p>T Nimeäminen^L</p> <p>T Ohjeita työmuistin havainnoimiseen^L</p> <p>Osa 3: Väliarviointi</p> <p>LT Tarkka lukeminen^R</p> <p>LY Luetun ymmärtäminen^R</p> <p>LS Lukunopeus^Y</p> <p>KO Oikeinkirjoitus^R</p> <p>KT Tuottava kirjoittaminen^R</p> <p>Osa 4: Kevätarviointi</p> <p>LT/LY Tarkka lukeminen ja luetun ymmärtäminen^R</p> <p>LS Lukunopeus^Y</p> <p>LY Luetun ymmärtäminen^R</p> <p>KO Oikeinkirjoitus^R</p>

Viitetiedot	Kajamies, A., Poskiparta, E., Annevirta, T., Dufva, M., & Vauras, M. (2003). <i>YTTE. Luetun ja kuullun ymmärtämisen ja lukemisen sujuvuuden arviointi</i> . Turun yliopisto, Oppimistutkimuksen keskus.
Käyttötarkoitus	Taitojen kartoitus
Viiteaineiston ikäryhmä	2.-3. lk, soveltuu arviointiin myös tätä ylemmille luokkatasoille, jos taidot eivät ole kehittyneet odotetulla tavalla.
Arvioitavat taidot	T Kuullun ymmärtäminen ^Y LY Luetun ymmärtäminen ^{Y, R} LS Lukusujuvuus ^Y
Arviointitapa	^Y yksilötehtävä, ^R ryhmätehtävä
	KT Tuottava kirjoittaminen ^R
Arviointitapa	^L kysymyslomake, ^Y yksilötehtävä, ^R ryhmätehtävä

Arviointimenetelmä	Sanaketjutesti
Viitetiedot	Lyytinen, H., & Nevala, J. (2000). <i>Sanaketjutesti</i> . Niilo Mäki Instituutti.
Käyttötarkoitus	Tuen tarpeen tunnistaminen
Viiteaineiston ikäryhmä	8-12 v
Arvioitavat taidot	LS Sanojen erottaminen toisistaan LS Pseudosanojen etsiminen LT/LS Kirjoitusvirheiden etsiminen T Sanojen tavuttaminen
Arviointitapa	Ryhmätehtävät

Arviointimenetelmä	Armi 2. Luku- ja kirjoitustaidon arviointimateriaali 2. luokalle.	
Viitetiedot	Lerikkanen, M.-K., Poikkeus, A.-M., & Ketonen, R. (2008). <i>Armi 2. Luku- ja kirjoitustaidon arviointimateriaali 2. luokalle</i> . WSOYpro Oy.	
Käyttötarkoitus	Tuen tarpeen tunnistaminen, taitojen kartoitus ja taitojen kehittymisen seuranta	
Viiteaineiston ikäryhmä	2. lk	
Arvioitavat taidot	<p>T Ohjeiden ymmärtäminen^R</p> <p>T Kertomuksen ymmärtäminen^{Y/R}</p> <p>LS Lukunopeus ja lukutarkkuus: sanalista^Y</p> <p>LS Lukunopeus ja lukutarkkuus: teksti^Y</p> <p>LY Luetun ymmärtäminen: lauseet^R</p> <p>LY Luetun ymmärtäminen: teksti^R</p> <p>KO Oikeinkirjoitus^R</p> <p>T/KO Tavuta ja korjaa kirjoitusvirheet^R</p> <p>Kysely kotiväelle^L</p> <p>Osa 2: Alkukartoitusta täydentävät tehtävät</p> <p>T Kuvasarjasta kertominen^Y</p> <p>T Muisti: numero- ja tavusarjat^Y</p> <p>T Äännetietoisuus ja tavutus^Y</p> <p>LS Lukunopeus ja lukutarkkuus: lyhyt sanalista^Y</p> <p>LS Lukunopeus ja lukutarkkuus: helppo teksti^Y</p> <p>KO Sanatasoinen oikeinkirjoitus^{Y/R}</p> <p>Lukemiseen liittyvät vaikeudet^L</p> <p>Kirjoittamiseen liittyvät vaikeudet^L</p> <p>Muut oppimisen ongelmat^L</p> <p>T Työskentely ja motivaatio^L</p> <p>T Tarkkaavaisuus^L</p> <p>T Nimeäminen^L</p> <p>Osa 3: Väliarviointi</p> <p>LY Luetun ymmärtäminen^R</p> <p>LS Lukunopeus ja lukutarkkuus: sanalista^Y</p> <p>LS Lukunopeus ja lukutarkkuus: teksti^Y</p> <p>KO Oikeinkirjoitus: sanat ja lause^R</p> <p>T/KO Tavuta ja korjaa kirjoitusvirheet^R</p> <p>KO/T Toistokirjoitus^R</p> <p>Itsearviointi: kiinnostus lukemiseen^R</p> <p>Itsearviointi: kiinnostus kirjoittamiseen^R</p> <p>Osa 4: Kevätarviointi</p> <p>LY Luetun ymmärtäminen: sanat ja sanonnat^R</p> <p>LY Luetun ymmärtäminen: teksti^R</p> <p>LS Lukunopeus ja lukutarkkuus: sanalista^Y</p> <p>LS Lukunopeus ja lukutarkkuus: teksti^Y</p> <p>KO Oikeinkirjoitus: sanat ja lause^R</p> <p>KO/T Toistokirjoitus^R</p> <p>Itsearviointi: lukeminen^L</p> <p>Itsearviointi: kirjoittaminen^L</p>	
Arviointitapa	^L kysymyslomake, ^Y yksilötehtävä, ^R ryhmätehtävä	

Käyttötarkoitus	Tuen tarpeen tunnistaminen, taitojen kartoitus ja taitojen kehittymisen seuranta														
Viiteaineiston ikäryhmä	2.-7.lk.* Tekijöiden mukaan voidaan käyttää myös 1.-9.lk.														
Arvioitavat taidot	<table border="0"> <tr> <td>LS</td> <td>Epäsanaotehtävä</td> </tr> <tr> <td>LS</td> <td>Kirjoitusvirhetehtävä</td> </tr> <tr> <td>LS</td> <td>Sanajonotehtävä</td> </tr> <tr> <td>LS</td> <td>Tavutustehtävä</td> </tr> <tr> <td>LY</td> <td>Otsikko- ja koherenssitehtävä (2.-3.lk)</td> </tr> <tr> <td>LY</td> <td>Hierarkiatesti (4.-7.lk)</td> </tr> <tr> <td>LY</td> <td>Virkkeiden arviointitesti (SVT, 4.-7.lk)</td> </tr> </table>	LS	Epäsanaotehtävä	LS	Kirjoitusvirhetehtävä	LS	Sanajonotehtävä	LS	Tavutustehtävä	LY	Otsikko- ja koherenssitehtävä (2.-3.lk)	LY	Hierarkiatesti (4.-7.lk)	LY	Virkkeiden arviointitesti (SVT, 4.-7.lk)
LS	Epäsanaotehtävä														
LS	Kirjoitusvirhetehtävä														
LS	Sanajonotehtävä														
LS	Tavutustehtävä														
LY	Otsikko- ja koherenssitehtävä (2.-3.lk)														
LY	Hierarkiatesti (4.-7.lk)														
LY	Virkkeiden arviointitesti (SVT, 4.-7.lk)														
Arviointitapa	^R ryhmätehtävä														
Lisätietoja	* Ståhlberg, L., Hotulainen, R., & Lehto, J. (2020). Lukuseulan toimivuus ja luotettavuus peruskoululaisten lukutaidon arvioinnissa. Oppimisen ja oppimisvaikeuksien erityislehti NMI-Bulletin, 30(3), 67-84.														

Arviointimenetelmä	YKÄ – Luku- ja kirjoitustaidon arviointimenetelmä yläkouluun												
Viitetiedot	Lerkkanen, M-K., Eklund, K., Löytynoja, H., Aro, M., & Poikkeus, A-M. (2018). YKÄ – Luku- ja kirjoitustaidon arviointimenetelmä yläkouluun. Niilo Mäki Instituutti.												
Käyttötarkoitus	Tuen tarpeen tunnistaminen ja taitojen kartoitus												
Viiteaineiston ikäryhmä	7. lk ja 9. lk												
Arvioitavat taidot	<table border="0"> <tr> <td>LS</td> <td>Sanojen lukeminen ^R</td> </tr> <tr> <td>LS</td> <td>Virkkeiden lukeminen ^R</td> </tr> <tr> <td>LS</td> <td>Sanojen erottaminen toisistaan ^R</td> </tr> <tr> <td>KO</td> <td>Sanelukirjoitus ^R</td> </tr> <tr> <td>LY</td> <td>Tekstin ymmärtäminen ^R</td> </tr> <tr> <td>LS</td> <td>Pseudosanalistan lukeminen ^Y</td> </tr> </table>	LS	Sanojen lukeminen ^R	LS	Virkkeiden lukeminen ^R	LS	Sanojen erottaminen toisistaan ^R	KO	Sanelukirjoitus ^R	LY	Tekstin ymmärtäminen ^R	LS	Pseudosanalistan lukeminen ^Y
LS	Sanojen lukeminen ^R												
LS	Virkkeiden lukeminen ^R												
LS	Sanojen erottaminen toisistaan ^R												
KO	Sanelukirjoitus ^R												
LY	Tekstin ymmärtäminen ^R												
LS	Pseudosanalistan lukeminen ^Y												
Arviointitapa	^Y yksilötehtävä, ^R ryhmätehtävä												

Arviointimenetelmä	Yläkoulun Digilukiseula
Käyttötarkoitus	Tuen tarpeen tunnistaminen ja taitojen kartoitus
Viiteaineiston ikäryhmä	7. lk ja 8. lk
Arvioitavat taidot	<p>Tekninen lukutaito Oikeinkirjoitus Luetun ymmärtäminen Opintoihin liittyvä kartoitus</p>
Arviointitapa	Ryhmätehtävät

Viitetiedot	Holopainen, L., Kairaluoma, L., Nevala, J., Ahonen, T., & Aro, M. (2004). <i>Lukivaikeuksien seulontamenetelmä nuorille ja aikuisille</i> . Niilo Mäki Instituutti.												
Käyttötarkoitus	Tuen tarpeen tunnistaminen												
Viiteaineiston ikäryhmä	9. luokan kevät. Soveltuu toisella asteella opiskelevien nuorten ja aikuisten taitojen arviointiin.												
Arvioitavat taidot	<table border="1"> <tr> <td>LY</td> <td>Luetun ymmärtäminen</td> </tr> <tr> <td>LT/LS</td> <td>Etsi kirjoitusvirheet</td> </tr> <tr> <td>LS</td> <td>Erota sanat toisistaan</td> </tr> <tr> <td>KO</td> <td>Sanelukirjoitus, sanat</td> </tr> <tr> <td>KO</td> <td>Sanelukirjoitus, pseudosanat</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Itsearviointi: suhtautuminen lukemiseen ja kirjoittamiseen, oppiminen, tukitoimet</td> </tr> </table>	LY	Luetun ymmärtäminen	LT/LS	Etsi kirjoitusvirheet	LS	Erota sanat toisistaan	KO	Sanelukirjoitus, sanat	KO	Sanelukirjoitus, pseudosanat		Itsearviointi: suhtautuminen lukemiseen ja kirjoittamiseen, oppiminen, tukitoimet
LY	Luetun ymmärtäminen												
LT/LS	Etsi kirjoitusvirheet												
LS	Erota sanat toisistaan												
KO	Sanelukirjoitus, sanat												
KO	Sanelukirjoitus, pseudosanat												
	Itsearviointi: suhtautuminen lukemiseen ja kirjoittamiseen, oppiminen, tukitoimet												
Arviointitapa	Ryhmätehtävät												

	arviointimenetelmä nuorille ja aikuisille												
Viitetiedot	Paananen, M., Pöyliö, H., Määttä, S., Hautala, J., Eklund, K., Kinnunen, M., Westerholm, J., & Holopainen, L. (2019). <i>DigiLukiseula</i> . Niilo Mäki Instituutti.												
Käyttötarkoitus	Tuen tarpeen tunnistaminen												
Normiaineiston ikäryhmä	9. luokan kevät. Soveltuu toisella asteella opiskelevien nuorten ja aikuisten taitojen arviointiin.												
Arvioitavat taidot	<table border="1"> <tr> <td>LT/LS</td> <td>Etsi kirjoitusvirheet</td> </tr> <tr> <td>LS</td> <td>Luksu</td> </tr> <tr> <td>KO</td> <td>Merkityksellisten sanojen sanelukirjoitus</td> </tr> <tr> <td>KO</td> <td>Merkityksettömien sanojen sanelukirjoitus</td> </tr> <tr> <td>LY</td> <td>Täydennä tekstit</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Opintoihin liittyvä kysely: mm. taustatiedot, aiemmin saatu tuki, opintoihin ja oppimiseen liittyvät koetut vaikeudet</td> </tr> </table>	LT/LS	Etsi kirjoitusvirheet	LS	Luksu	KO	Merkityksellisten sanojen sanelukirjoitus	KO	Merkityksettömien sanojen sanelukirjoitus	LY	Täydennä tekstit		Opintoihin liittyvä kysely: mm. taustatiedot, aiemmin saatu tuki, opintoihin ja oppimiseen liittyvät koetut vaikeudet
LT/LS	Etsi kirjoitusvirheet												
LS	Luksu												
KO	Merkityksellisten sanojen sanelukirjoitus												
KO	Merkityksettömien sanojen sanelukirjoitus												
LY	Täydennä tekstit												
	Opintoihin liittyvä kysely: mm. taustatiedot, aiemmin saatu tuki, opintoihin ja oppimiseen liittyvät koetut vaikeudet												
Arviointitapa	Ryhmätehtävät												

Arviointimenetelmä	Lukemisen ja kirjoittamisen taitojen yksilötestistö nuorille ja aikuisille	
Viitetiedot	Nevala, J., Kairaluoma, L., Ahonen, T., Aro, M., & Holopainen, L. (2006). <i>Lukemisen ja kirjoittamisen taitojen yksilötestistö nuorille ja aikuisille</i> . Niilo Mäki Instituutti.	
Käyttötarkoitus	Taitojen kartoitus	
Viiteaineiston ikäryhmä	9. luokan kevät. Soveltuu toisen asteen opiskelijoiden ja aikuisten arviointiin.	
Arvioitavat taidot	LS LS LS LY KS KT	Sanojen lukeminen Pseudosanojen lukeminen Tekstin lukeminen Luetun ymmärtäminen Nopea kirjoittaminen Tuottava kirjoittaminen
Arviointitapa	Yksilötehtävät	

Arviointimenetelmä	Lukemisen ja kirjoittamisen testejä (FinRA)	
Viitetiedot	Orell, M., Kivelä, E., Salokannel, L., Sankinen, S., & Johnsson, S. (toim.) (2019). <i>Lukemisen ja kirjoittamisen testejä</i> . Uudistettu painos. Julkaisusarja A7/2019. FinRA ry.	
Käyttötarkoitus	Tuen tarpeen tunnistaminen ja oppimisen seuranta	
Viiteaineiston ikäryhmä	Esiopetuksesta toiselle asteelle	
Arvioitavat taidot	T T T KO KO LT/LS LY LY T/LY T/LS/LY	Auditiivinen sarjamuisti ^{R/Y} Artikulaatiotesti (esiopetus) ^Y Lukemis- ja kirjoittamisprosessien arviointi ^Y Sanasaneluja (1. – 9. lk, toinen aste) ^R Virkesaneluja (2. – 6. lk) ^R Ääneen lukeminen (1. – 3. lk) ^Y Tekstin ymmärtäminen (2. lk) ^R Luetun ymmärtäminen (6. lk ja 9. lk) ^R Kuullun ja luetun ymmärtäminen (3. – 5. lk) ^R Yläasteen luku- ja kirjoitustesti (yläkoulu) ^Y
Arviointitapa	^Y yksilötehtävä, ^R ryhmätehtävä	

Tekijät:

Heikkilä, R., & Puttonen, J. (2021). *Lukemisen ja kirjoittamisen arviointimenetelmiä*. LUKILOKI-hanke 2018–2022. Jyväskylän yliopisto.